

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
Кафедра психології

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ НАПН УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПСИХОЛОГІВ ХАРКОВА
МІЖРЕГІОНАЛЬНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ СПРІЯННЯ РОЗВИТКУ СИМВОЛДРАМИ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНА АСОЦІАЦІЯ (ХАРКІВСЬКИЙ ОСЕРЕДОК)

*З нагоди 215 річниці ХНПУ імені Г.С.Сковороди,
130-ї річниці з дня народження І.А. Соколянського (1889-1960),
115-річчя В.І. Асніна (1904-1956),
95-річного ювілею А.В. Петровського (1924-2006)
та 25-річчя факультету психології і соціології*

ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(Каталог психотехнологій; тези доповідей)

26 жовтня 2019 року

Харків – 2019

УДК 159.9.07
ББК 88

Рецензенти:

Бочелюк Віталій Йосипович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Запорізького національного технічного університету

Євдокимова Наталя Олексіївна – доктор психологічних наук, професор, проректор з наукової та міжнародної діяльності Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика

Романовський Олександр Георгійович, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами Національного технічного університету «ХПІ»

Рекомендовано до друку Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, протокол № 7 від 28.10.2019 року

ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ (каталог психотехнологій; тези доповідей): матеріали ІІІ міжрегіональної наук.-практ. конф., м. Харків, 26 жовтня 2019 р., ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Харків: Діса плюс, 2019. 248 с.

ISBN 978-617-7645-81-7

У збірнику представлено матеріали науково-практичної конференції «**ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ**», метою якої було висвітлення в рамках профорієнтації та просвітництва новітніх розробок у галузі психотехнологій, представлених на теренах України.

Перша частина збірника містить **Каталог психотехнологій** новітніх авторських розробок розвивальних, психокорекційних, діагностичних, тренінгових програм, методик, технік тощо, інформація про які подана у вигляді анотацій.

У другій частині розміщено тези доповідей, які містять результати науково-практичних розробок учасників конференції.

Матеріали конференції віддзеркалюють результати сучасних досліджень у галузях теоретичної та прикладної психології.

Для науковців, викладачів, аспірантів та магістрантів, студентів гуманітарних спеціальностей, практичних психологів, вихователів, соціальних та медичних працівників.

Матеріали друкуються в авторському варіанті з правками редколегії.

ISBN 978-617-7645-81-7

УДК 159.9.07
ББК 88

© ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2019
© Колектив авторів, 2019
© Єльчанінова Т.М. (оформлення, обкладинка, Ψ-емблема), 2019

Тарасова Т.Б. Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Методика викладання психології у вищій школі» для змішаного навчання.....	60
Туркова Д. М. Методика діагностики «Сприймання образу тіла дитиною»	63
Хомуленко Т.Б. Психосоматичний підхід до характеристики змісту оздоровчої психотехнології: базові дефініції	64
Хомуленко Т.Б., Фоменко К.І., Миронович Б.С. Семантичний диференціал «Ставлення до тіла»	66
Цигичко Т.П. Казкотерапія в роботі з дітьми дошкільного віку	66

Частина 2. ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Абсаялмова Л. М. Особистісні детермінанти розладів харчової поведінки	73
Аркатова О.С. Категорія невизначеності в дослідженнях життєвого простору особистості.....	77
Балабай І. С., Малихіна О. Є. Психологічні особливості поведінки лідерів у конфліктних ситуаціях	78
Ветрова Н.В. Психологічні особливості розвитку мотивації підприємницької діяльності в студентському віці: актуальність проблеми	80
Воловик А. С. Особливості невротичних реакцій студентів	82
Галата О.С. Розробка методики діагностики особливостей завзятості у навчальній діяльності студентів та школярів	85
Галушко С.М. Роль сімейно-родинної прив'язаності у становленні особистості молодшого школяра	90
Гармаш О.В. Рушійні кроки змін у педагогічній діяльності на шляху до Нової української школи: психологічний контекст	92
Гога Н.П. Место тривожності в процесі формування соціального довіря.....	96
Даниленко Н.В. Теорія інстинктів в.і. гарбузова як ресурс особистості.....	99
Даниленко Н.М. Особливості ставлення до зовнішності дівчат юнацького віку з різним співвідношенням задоволеності та стурбованості зовнішнім виглядом	102
Дейниченко Л.М. Розвиток комунікативної компетентності майбутніх психологів ..	105
Диаб Набил. Время как фактор ценности собственной жизни.....	110
Долусова Н.М. Йога як метод впливу на тривожність особистості.....	116
Дорожко І.І., Довженко О.О. Булінг в освітньому просторі: реалії сьогодення.....	117
Сльчанінова Т.М. Аналіз взаємозв'язку гніву, агресивності та індивідуально-психологічних особливостей особистості студенток-психологинь	121
Єрмоленко К.В. Психологічне становлення соціальної креативності майбутніх психологів як невід'ємна частина професійної підготовки	123
Жванія Т.В., Волкова О.Г. Емоційна готовність майбутніх психологів до професійної діяльності : діагностика і формування	126
Ілляшенко Т. Д., Жук Т. В. Проблема психолого-педагогічної допомоги батькам, які виховують дітей з особливими освітніми потребами	131
Каменчук Т.Д. Рівнева модель засвоєння просторових знаків та символів як психолого-педагогічна технологія для роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями	135
Кисельов К.С., Саврасов М.В. Креативність особистості майбутнього вчителя початкових класів як запорука його професійної адаптації.....	139

В Україні проводиться антибулінгова кампанія «Стоп шкільний терор» Українським інститутом досліджень екстремізму. Працює Національна дитяча «гаряча» лінія 0 800 500 225 (зі стаціонарних) та 116111 (з мобільних).

У тому випадку, якщо вищезазначені дії не привели до розв'язання проблем – важливо звернутися до освітнього омбудсмена з відповідною заявою в порядку ст. 73 закону "Про освіту".

Шкільне та університетське життя займає великий відрізок часу в житті дитини, але основну формуючу роль у становленні особистості все ж займає сімейне виховання.

Постає необхідність у тому щоб діти разом з батьками освоювали медіа-культуру та могли не лише протистояти негативу, а й усвідомлювати проблему булінгу.

Для студентів Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди, як для майбутніх працівників закладів освіти, особливо важливим є вміння правильно будувати свою діяльність і поведінку для запобігання виникнення такого явища як булінг та власним прикладом надихати учнів ставати повноцінними особистостями.

Єльчанинова Т.М.

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди, м. Харків*

АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ГНІВУ, АГРЕСИВНОСТІ ТА ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТОК-ПСИХОЛОГІНЬ

Дослідницький інтерес викликали особливості прояву афективних реакцій майбутніми психологинями. В дослідженні використано опитувальник структури гніву М.А. Кузнецова, опитувальник рівня агресивності Басса-Даркі, багатофакторний особистісний опитувальник Кеттелла

Кореляційний аналіз показав, що між деякими аспектами гніву та індивідуально-психологічних особливостей особистості є вагомий зв'язок. Так, зворотній зв'язок встановлено між фізіологічним аспектом гніву та конформізмом – нонконформізмом (-0,44). Люди, яким властива залежність від думки і вимог групи, проходження за громадською думкою, прагнення працювати і приймати рішення разом з іншими людьми, низька самостійність, орієнтація на соціальне схвалення під час переживання гніву мають вираженні фізіологічні прояви.

Також зворотній зв'язок має фізіологічний аспект гніву та самоконтроль (-0,48). Низька дисциплінованість, залежність від настроїв, невіміння контролювати свої емоції і поведінку свідчить про вираженість фізіологічного аспекту гніву.

Прямий зв'язок встановлено між моторним аспектом гніву та

стриманістю – експресивністю (0,48). Також прямий зв'язок встановлено між когнітивним аспектом гніву та стриманістю – експресивністю (0,53). Люди, яким властива імпульсивність, захопленість, безтурботність, безрозсудність у виборі партнерів по спілкуванню, емоційна значущість соціальних контактів, динамічність спілкування, яка передбачає емоційне лідерство в групах мають здатність усвідомлювати та розуміти свій гнів та схильні проявляти моторну активність при його прояві.

Кореляційний аналіз показав, що між деякими формами прояву агресії та індивідуально-психологічних особливостями особистості є вагомий зв'язок. Так, прямий зв'язок встановлено між фізичною агресією та підкоренням – домінуванням (0,41). Це свідчить про те, що використання фізичної сили проти іншої особи притаманно людям, яким властиві самостійність, незалежність, наполегливість, впертість, іноді конфліктність, агресивність, відмова від визнання зовнішньої влади, схильність до авторитарної поведінки.

Прямий зв'язок встановлено між фізичною агресією та конформізмом – нонконформізмом (0,48), свідчить про використання фізичної сили проти іншої особи притаманна людям незалежним, орієнтованим на власні рішення, самостійність, винахідливість, прагнення мати власну думку, схильність до протиставлення себе групі і бажання в ній домінувати.

Прямий зв'язок встановлено між фізичною агресією та довірливістю – підозрілістю (0,55). Людям егоцентричним, настороженим по відношенню до людей, схильним до ревнощів, прагнення покласти відповідальність за помилки на навколишніх також притаманна фізична агресія.

Прямий зв'язок мають непряма агресія та розслабленість – напруженість (0,46), що говорить про те що агресія, обхідним шляхом спрямована на іншу особу або ні на кого не спрямована властива людям напруженим, які схильні до занепокоєння, дратівливості, фрустрованості.

Роздратованість має прямий зв'язок з довірливістю – підозрілістю (0,46) та розслабленістю – напруженістю (0,41). Готовність до прояву негативних почуттів при найменшому порушенні (запальність, грубість) притаманна людям обережним, егоцентричним, які насторожені по відношенню до людей, схильні до ревнощів. Роздратованість також притаманна людям, що напружені, фрустровані, мають підвищену мотивацію, занепокоєння, дратівливість.

Прямий зв'язок між негативізмом та довірливістю – підозрілістю (0,49). Тобто негативізм або опозиційна манера в поведінці від пасивного опору до активної боротьби проти встановлених звичаїв і законів проявляють люди з такими властивостями, як егоцентричність, настороженість по відношенню до людей, схильність до ревнощів, дратівливість, іноді автономність, самостійність і незалежність в соціальній поведінці.

Вербальна агресія має прямий зв'язок з жорстокістю – чутливістю

(0,43) та довірливістю – підозрілістю (0,45). Люди чутливі, яким властива вразливість, багатство емоційних переживань, схильність до романтизму, розвинені естетичні інтереси, артистичність, жіночність, витончена емоційність виражають негативні почуття як через форму (крик, вереск), так і через зміст словесних відповідей (прокляття, погрози). Вербальну агресію проявляють також люди, яким властива обережність, егоцентричність, настороженість по відношенню до людей, схильність до ревностей, дратівливості.

Перспективним вбачається розробка психокорекційного тренінгу з формування компетенцій у роботі з власним гнівом та агресивністю з урахуванням індивідуальних особливостей.

Єрмоленко К.В.

*Донбаський державний педагогічний університет,
м. Слов'янськ*

ПСИХОЛОГІЧНЕ СТАНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Багато суттєвих проблем, які охопили суспільство полягають в тому, що стрімкість, ускладнення та постійна мінливість сучасного світу вимагає від психолога якомога швидше пристосовуватися до різних обставин сьогодення та максимально розвивати та використовувати на практиці творчі здібності для вирішення завдань нестандартними способами. Сфери сучасного суспільства, конкретизують вимоги до творчих можливостей фахівців, що безпосередньо працюють із окремими людьми та соціальними спільнотами. Фахівець, який претендує на посаду практичного психолога повинен бути багатокомпонентною та структурованою особистістю. На даному етапі розвитку психологічної науки у вирі багатьох досліджень креативності призвели до виділення окремої форми креативності, зокрема соціальної. Саме ця форма креативності останнім часом привертає багато уваги, оскільки професія психолога передбачає безліч вимог, які мають соціальну природу та можуть безпосередньо впливати на подальшу професійну діяльність.

А.А.Бодальов порівнює креативність з соціальною уявою, інтуїцією та творчістю. Соціальна уява проявляється в умінні уявити «себе на місці іншого, побачити себе самого на місці іншого, уявити собі думки, почуття, поведінку іншого при зміні мети спілкування, появі в ньому нових учасників» (А.А.Бодальов, 1982).

У вітчизняній психології поняття «соціальна креативність» практично не зустрічається, а чітке її означення майже відсутнє, тож доволі часто замінюється близькими термінами, наприклад, «комунікативна креативність» (А.А. Голованова), «креативність в сфері спілкування» (С.Ю. Канн), «соціальний інтелект» (В.Н. Куніцина), «комунікативна